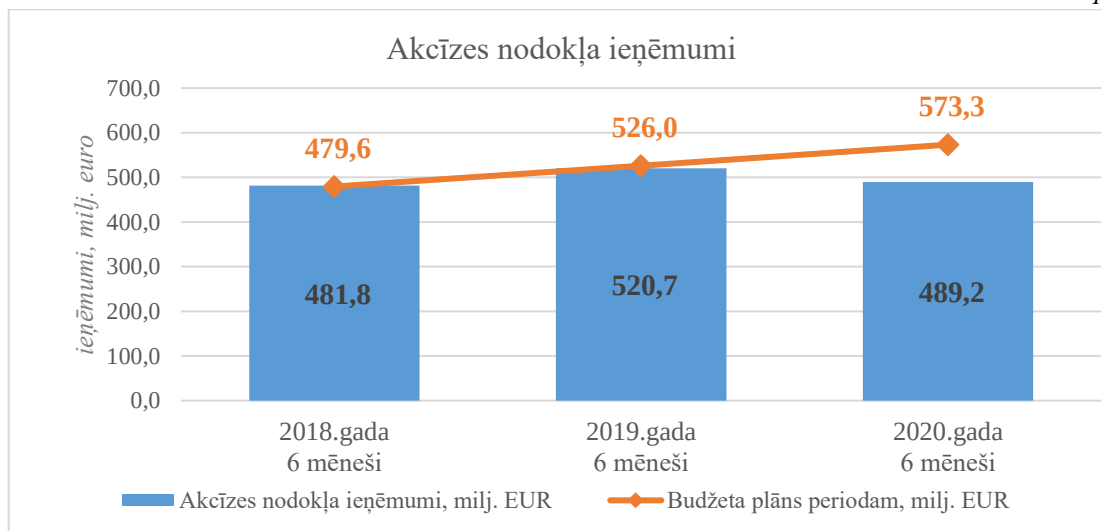

Akcīzes preču aprīte 2020. gada 6 mēnešos

➤ Akcīzes nodokļa ieņēmumi

Akcīzes nodokļa ieņēmumi ir būtisks valsts kopbudžeta ieņēmumu avots, jo sastāda 11% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā. Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2020. gada 6 mēnešos ir 489,2 miljoni EUR, kas ir par 31,5 milj. EUR jeb 6% mazāk nekā 2019. gada attiecīgajā periodā (skat. 1.attēlu). 2020. gada 3 mēnešu ieņēmumu plāns izpildīts par 88,2 %.

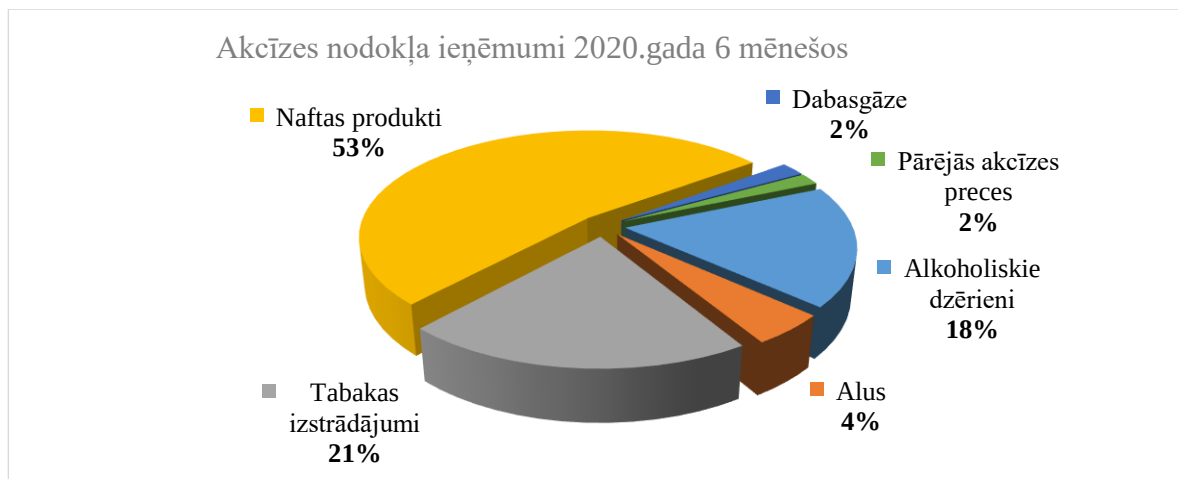
1.attēls

Manāmu ietekmi uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem radīja ārkārtējās situācijas izsludināšana un pieņemtie ierobežojumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumi, slēdzot robežas starp dalībvalstīm. Minētie ierobežojumi ievērojami ietekmē valsts ekonomiskās attīstību, patērētāju pirktspēju kā arī pilnībā apturēja tirdzniecību Latvijas-Igaunijas pierobežā, tā samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumus.

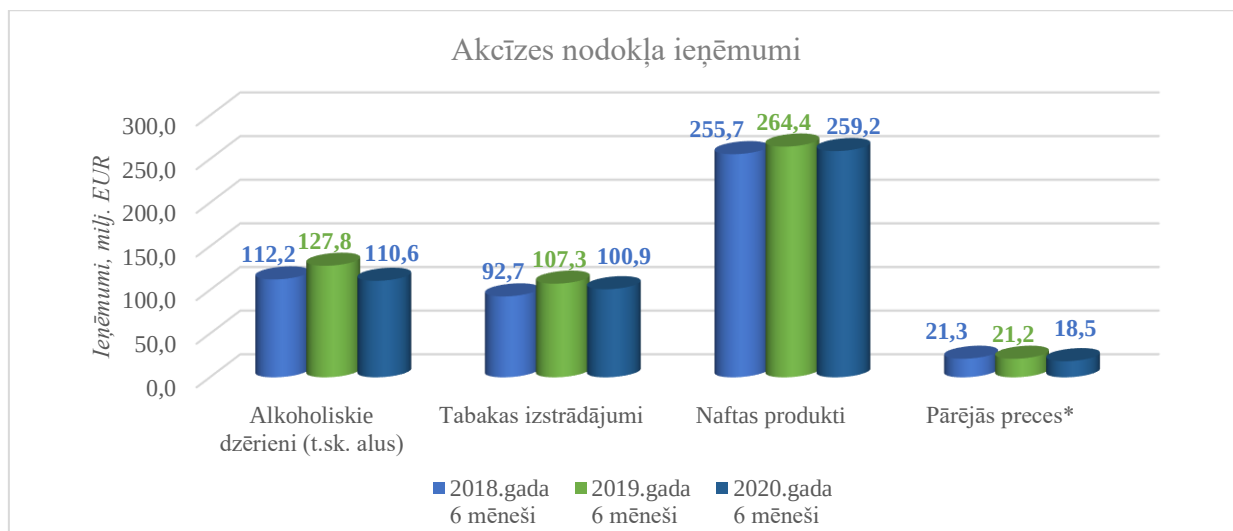
2020. gada 6 mēnešos akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmēja akcīzes nodokļa likmju izmaiņas un nodokļa difference, kas veidojas saistībā ar kaimiņvalstu (Lietuva, Igaunija u.c.) nodokļa politikas izmaiņām.

2020. gada 1. janvārī akcīzes nodokļa likmes tika palielinātas tabakas izstrādājumiem (neskaitot cigaretes) un naftas produktiem. 2020. gada 1. martā mainījās arī likmes alkoholiskajiem dzērieniem, nosakot mērenu likmju kāpumu, īpaši pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem (+5%), kas ir visienesīgākā alkoholisko dzērienu grupa akcīzes nodokļa ieņēmumu ziņā, vienlaikus saglabājot pozitīvu likmju diferenci starp Latviju un Igauniju. Ar 2020. gada 1. maiju tika atcelts akcīzes nodokļa atbrīvojums dabasgāzei, *kuru izmanto par kurināmo ar rūpniecisko ražošanu saistītos procesos, segto platību apkurināšanai un rūpniecisko māļputnu novietņu un inkubatoru siltumapgādei*, bet tika piemērota samazināta akcīzes nodokļa likme.

Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā vislielākais īpatsvars ir akcīzes nodoklim par naftas produktiem – 2020. gada 6 mēnešos tas veido 53 % no visiem akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tālāk seko ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem – 21% un par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 22% (skat. 2.attēlu).

3.attēls

*Pārējās preces – kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrumi, dabasgāze

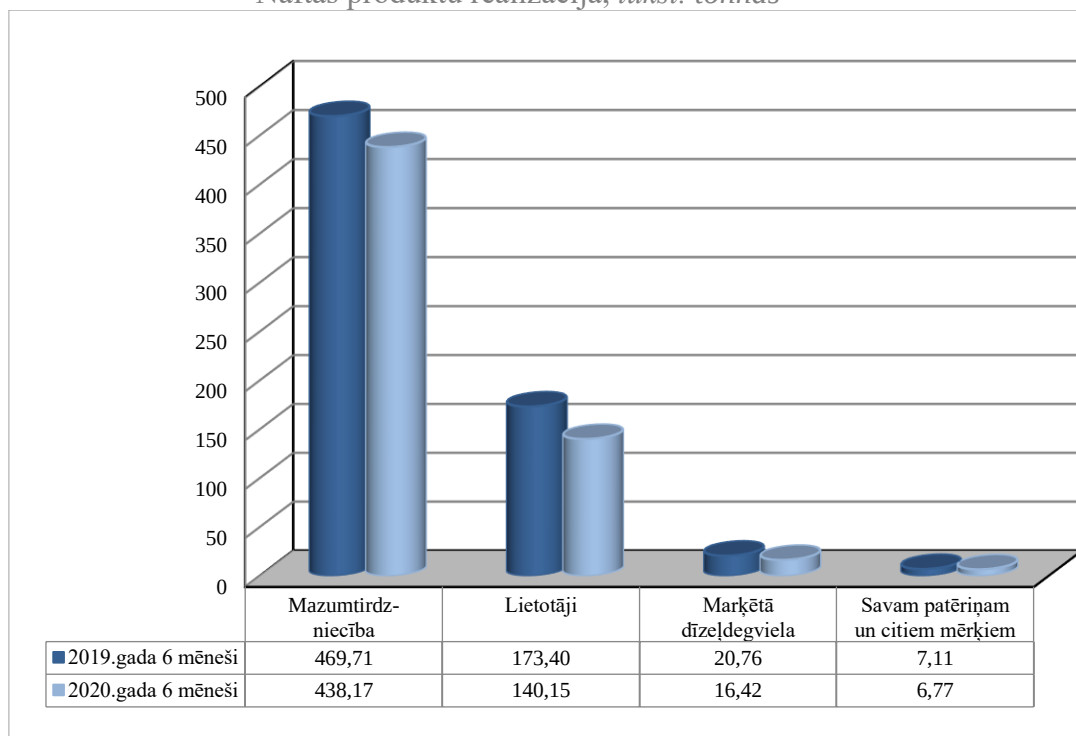
2020. gada 6 mēnešos salīdzinot ar 2019. gada attiecīgo periodu akcīzes nodokļa ieņēmumi ir samazinājušies – par alkoholiskajiem dzērieniem (t.sk. alu) – 17,2 milj. EUR, par tabakas izstrādājumiem – 6,4 milj. EUR, par naftas produktiem – 5,2 milj. EUR. Savukārt ieņēmumi par pārējām precēm kopskatā samazinājušies par – 2,8 milj. EUR. Pārējām akcīzes precēm nodokļa ieņēmumu samazināšanos izraisījis klimatisko apstākļu ietekmes izraisītais dabasgāzes patēriņa kritums (skat. 3.attēlu).

Naftas produkti

Kopējais patēriņam Latvijā nodoto naftas produktu (degvielas) apjoms 2020. gada 6 mēnešos ir 600,89 tūkst. tonnas, kas ir par 10% mazāk kā 2019. gada attiecīgajā periodā.

4.attēls

Naftas produktu realizācija, tūkst. tonnas

2020. gada pirmajā pusgadā turpina samazināties patēriņam nodoto naftas produktu apjoms, ko būtiski ietekmēja ārkārtas situācijas izsludināšana valstī un ieviestie ierobežojumi saistībā ar COVID-19 izplatības ierobežošanu. Mazumtirdzniecībā (degvielas uzpildes stacijās) realizētas 438,17 tūkst. tonnas degvielas, kas ir par 7% mazāk nekā 2019. gada 6 mēnešos. Samazinājumu galvenokārt veido mazumtirdzniecībā realizētās autogāzes (-15%), benzīna bio (-13%) un dīzeļdegvielas (-6%) apjoms.

Lietotājiem vairumtirdzniecībā realizētās degvielas apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada 6 mēnešu rādītājiem, samazinājies par 19%; salīdzinot ar pagājušā gada attiecīgo periodu, samazinājums galvenokārt vērojams dīzeļdegvielai -22% un petrolejai -59%. Marķētās dīzeļdegvielas realizētais apjoms krities par 21% attiecībā pret 2019.gada pirmo pusgadu.

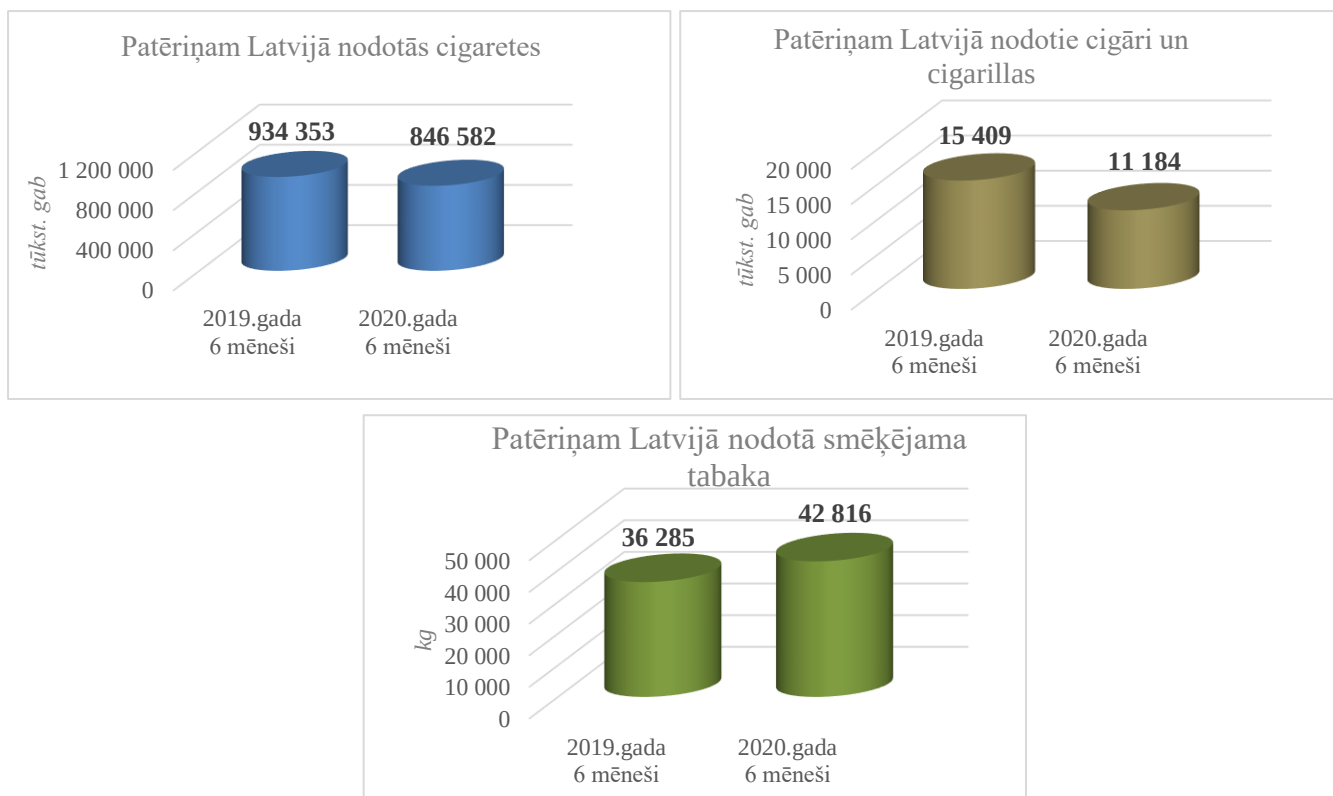
Detalizētu informāciju par naftas produktu (degvielas) aprites rādītājiem, aprēķināto akcīzes nodokli sadalījumā pa degvielas veidiem, lielākos komersantus un akcīzes nodokļa likmju izmaiņas skatīt pielikumā *Degvielas aprite*.

➤ **Tabakas izstrādājumi**

Vislielāko īpatsvaru no akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem veido nodoklis par cigaretēm – 2020. gada 6 mēnešos 94 % no kopējās aprēķinātās akcīzes nodokļa summas par tabakas izstrādājumiem veido aprēķinātais akcīzes nodoklis par cigaretēm¹.

2020. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā nodoto cigarešu skaits samazinājies par 9 % (skat. 5.attēlu). Latvijas patērētāju vidū popularitāti joprojām saglabā "WINSTON" un "L&M", trešo pozīciju ieņem "MARLBORO" markas cigaretes.

¹ Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās aprēķināto akcīzes nodokli

2020. gada 6 mēnešos samazinājies patēriņam Latvijā nodotais cigāru un cigarillu apjoms – par 27% mazāks apjoms nekā 2019. gada attiecīgajā periodā, savukārt par 18% palielinājies smēķējamās tabakas apjoms (skat. 5.attēlu). Apkopotais rādītājs par smēķējamās tabakas apjomu ietver gan smalki sagrieztu tabaku cigarešu uztīšanai, gan citu smēķējamo tabaku.

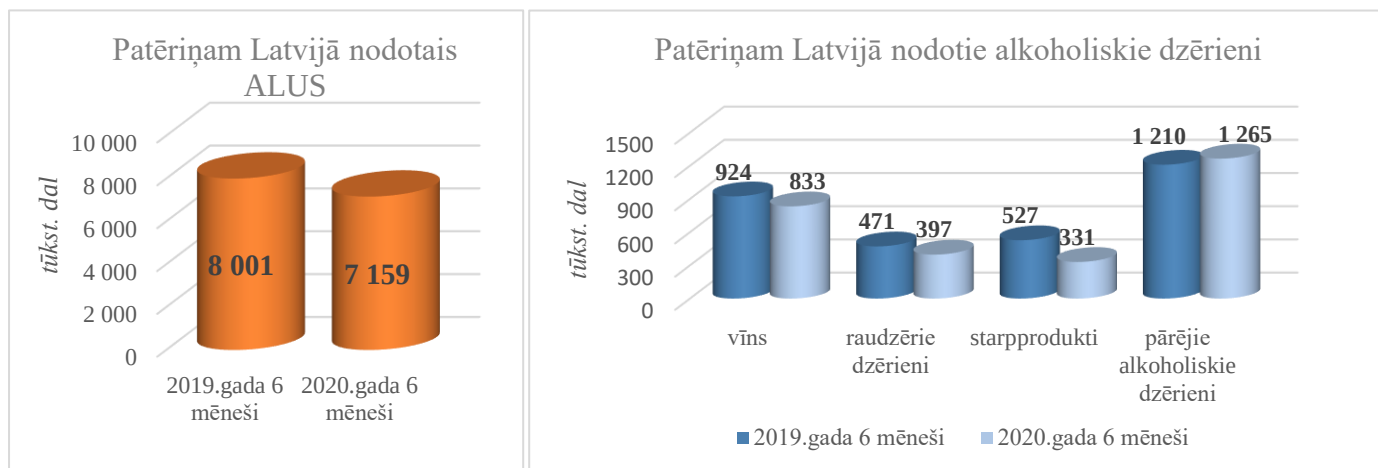
Jau 2018. gadā Latvijas tirgū patērētājiem tika piedāvāts jauns tabakas izstrādājums-karsējamā tabaka. 2020. gada 6 mēnešos šī produkta popularitāte salīdzinājumā ar 2019. gada attiecīgo periodu ir vairākkārt pieaugusi – patēriņam Latvijā tika nodoti 30 tūkst. kilogrami karsējamās tabakas (2019.gadā – 11 tūkst. kilogrami).

Detalizētu informāciju par tabakas izstrādājumu apriti skatīt pielikumā *Tabakas aprite*.

➤ **Alkoholiskie dzērieni un alus**

Patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu un alus apjoms 2020. gada 6 mēnešos salīdzinot ar 2019. gada attiecīgo periodu, ir samazinājies. 2020. gadā patēriņam Latvijā nodoti 2,8 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 10% mazāk kā 2019. gada attiecīgajā periodā un 7,2 milj. dekalitri alus, kas ir par 11% mazāk nekā 2019. gadā (skat. 6. attēlu).

Kopējā patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu struktūrā 2020. gada 6 mēnešos vislielāko daļu sastāda alus (72%), savukārt degvīna un pārējo “spirtoto” dzērienu īpatsvars kopējā alkohola patēriņa struktūrā aizņem 13 %. Akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā būtiski augstākas nodokļa likmes dēļ pārējo alkoholisko dzērienu grupai ir dominējošā loma, nodrošinot 62 % no nodokļa ieņēmumiem.

Legālā alkohola tirgus apjomi (nodots patēriņam Latvijā atbilstoši nodokļu maksātāju deklarētajai informācijai aprites pārskatos) 2020. gada 6 mēnešos, tāpat kā akcīzes nodokļa ieņēmumi, ir samazinājušies.

Patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apjoma samazinājums 2020. gada 6 mēnešos saistāms ar akcīzes nodokļa diferences samazinājumu, salīdzinot Latviju ar Igauniju, īpaši pārējo alkoholisko dzērienu grupai (2020. gada martā pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem akcīzes nodokļa likme Latvijā ir 1 642 EUR par 100 l a/a un Igaunijā – 1 881 EUR par 100 l a/a (Latvijā par 239 EUR mazāka likme). Attiecīgi 2019. gadā Latvijā likme bija par 317 EUR mazāka kā Igaunijā un 2018.gadā – par 838 EUR. Samazinoties akcīzes nodokļa likmju differencei, mainās patērētāju uzvedība un samazinās kaimiņvalstu t.sk. Igaunijas, Somijas, Zviedrijas patērētāju ieinteresētība iegādāties alkoholiskos dzērienus Latvijā, jo cenu starpība vairs nav tik manāma.

Manāmu ietekmi kā uz akcīzes nodokļa ieņēmumiem, tā arī uz patēriņam Latvijā nodoto alkoholisko dzērienu apjomiem radīja ārkārtējās situācijas izsludināšana un pieņemtie ierobežojumi saistībā ar Covid-19 izplatības ierobežošanu, tai skaitā iedzīvotāju pārvietošanās ierobežojumi, slēdzot robežas starp dalībvalstīm, kas ierobežoja valsts ekonomisko attīstību, patērētāju pirktspēju kā arī pārrobežu tirdzniecības fenomenu Latvijas-Igaunijas pierobežā, tā samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumus.

Kopumā 2020. gada 6 mēnešos Latvijā saražoti 2,3 milj. dekalitri alkoholisko dzērienu, kas ir par 9% mazāk nekā 2019. gada attiecīgajā periodā. Latvijā saražotā alus apjoms 2020. gada 6 mēnešos arīdzan samazinājies par 3% – saražoti 4,0 milj. dekalitri alus. Vienlaikus ir samazinājies izvestā no Latvijas alus apjoms – samazinājums par 30%.

2020. gada jūnijā beigās Latvijā bija:

- 99 mazās alkoholisko dzērienu darītavas (licence alkoholisko dzērienu ražošanai izsniegta uz atvieglotiem nosacījumiem),

Mazajās alkoholisko dzērienu darītavās 2020. gada 6 mēnešos saražoti 3,5 tūkst. dekalitri alkoholisko dzērienu, no kuriem 84% dzērienu ietilpst raudzēto dzērienu grupā;

- 60 patstāvīgās mazās alus darītavas, kurās saražoti 1,0 milj. dekalitri jeb 26% no visa Latvijā ražotā alus apjoma (2020. gada 6 mēnešos kopā saražoti – 4 milj. dekalitri alus).

Detalizētu informāciju par alkoholisko dzērienu un alus apriti skatīt pielikumā *Alkohola aprite*.

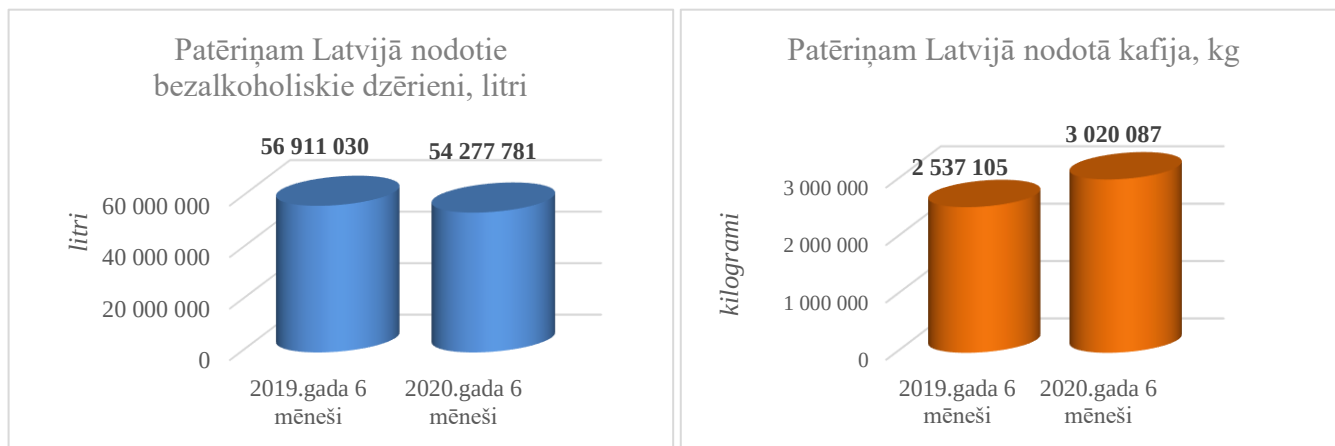
➤ **Pārējās akcīzes preces**

Latvijā akcīzes nodokli nacionālā līmenī piemēro dabasgāzei, kafijai, bezalkoholiskajiem dzērieniem un elektroniskajās cigaretēs izmantojamajam šķidrumam.

2020. gada 6 mēnešos patēriņam Latvijā nodoti 54 milj. litri *bezalkoholisko dzērienu* un 3,0 milj. kilogramu *kafijas*.

Kafijas apjoms, par kuru aprēķināts akcīzes nodoklis un kas uzskatāms par nodotu patēriņam Latvijā, ir par 19% lielāks nekā 2019. gada 6 mēnešos. Savukārt patēriņam nodotais *bezalkoholisko dzērienu* apjoms salīdzinājumā ar 2019.gadu ir samazinājies par 5% (skat. 7.attēlu).

7.attēls

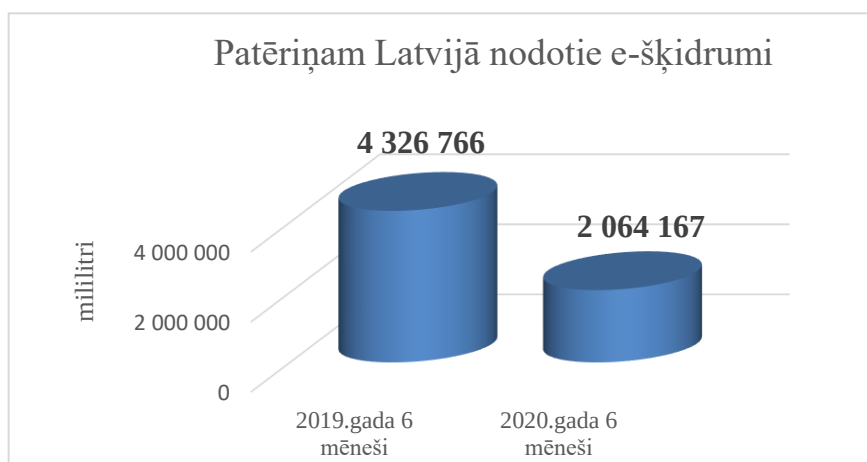

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Patēriņam nodoto *elektroniskajās cigaretēs* izmantojamo šķidrumu apjoms 2020. gada 6 mēnešos samazinājies par 52%, savukārt, aprēķinātais akcīzes nodoklis, salīdzinot ar pērnā gada datiem, pieaudzis par 14%. Patēriņam Latvijā nodotais apjoms 2020. gadā ir 2,1 milj. mililitri un tas ir par 2,3 milj. mililitru mazāk nekā iepriekšējā gadā (skat. 8.attēlu).

Patēriņam nodoto elektroniskajās cigaretēs izmantojamo šķidrumu apjoma samazinājums un vienlaikus aprēķinātās akcīzes nodokļa summas pieaugums saistāms ar to, ka patēriņam tika nodoti elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrumi ar augstāku nikotīna saturu tajos.

8.attēls

* Pamatojoties uz Akcīzes nodokļa deklarācijās deklarēto informāciju (neiekļaujot apjomus importa gadījumā, kas iekļauti muitas deklarācijās)

Gala patērētājiem nodotais *dabasgāzes* apjoms 2020. gada 6 mēnešos ir 6 073 milj. kilovatstundas. No minētā apjoma 5 255 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai par kurināmo, 387 milj. kilovatstundas – izmantošanai par kurināmo rūpnieciskai ražošanai, 2,8 milj. kilovatstundas – izmantošanai par degvielu un 429 milj. kilovatstundas nodotas gala patērētājiem izmantošanai mērķiem, kuriem paredzētā dabasgāze netiek aplikta ar akcīzes nodokli vai tiek atbrīvota no akcīzes nodokļa.

Detalizētu informāciju par pārējo akcīzes preču (t.sk. kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektroniskajās cigaretēs izmantojamie šķidrumi un dabasgāze) apriti skatīt pielikumā *Pārējo akcīzes preču aprīte*.

Sirija 67120167

Analītiskajā materiālā un pielikumos apkopota informācija no VID informācijas sistēmās iesniegtajiem pārskatiem uz datu apkopošanas brīdi. Informācija turpmākajās publikācijās var tikt precizēta.